

Інформація про вибіркoву навчальну дисципліну
циклу загальної підготовки
 для кафедрального каталогу вибіркoвих навчальних дисциплін на
 2025/2026 н. р.

Назва дисципліни	Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод
Рівень вищої освіти	Другий магістерський
Курс (рік) навчання	1
Семестр	Осінній
Обсяг дисципліни у кредитах*	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	Українська
Передумови для вивчення дисципліни	Права людини
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра теорії та історії держави і права
Інформаційне забезпечення	Технічні засоби: проектор. Обладнання: комп'ютер. Програмне забезпечення: windows, power point
Форма проведення занять	Лекції та семінари
Форма семестрового контролю*	Залік

Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):

Вивчення навчальної дисципліни «Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод» спрямоване на розвиток наступних **компетентностей**:

Загальні:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; (ЗК 1)
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; (ЗК 3)
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність); (ЗК 6)
- Здатність приймати обґрунтовані рішення; (ЗК 7)
- Здатність працювати в міжнародному контексті; (ЗК 9)

Фахові:

- Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського союзу на правову систему України; (СК 2)
- Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні; (СК 3)
- Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України; (СК 4)
- Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту

юридичну аргументацію; (СК 6)

- Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні; (СК 7)

- Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності; (ФК 9)

- Здатністю ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування; (ФК 10)

- Здатність самостійно готувати проєкти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.; (ФК 15)

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- систему судових рішень у рамках національного, наднаціонального та міжнародного правопорядків,

- про діалог між судовими юрисдикціями різних рівнів правопорядків;

- користуватися пошуковими системами національних, наднаціональних та міжнародних судів, зокрема, сайтом ЄСПЛ -HUDOC

- знайти потрібні рішення у справах ЄСПЛ;

- розмежовувати компетенцію Суду Європейського Союзу та Європейського суду з прав людини;

- знати сутність установчих документів Євросоюзу та Хартії основних прав ЄС та їх взаємодію з конвенційною системою.

вміти:

- наводити аргументи з питань фактів та з питань права у рішеннях у справах ЄСПЛ;

- заповнювати формуляр заяви до ЄСПЛ;

- аналізувати практичні казуси;

- проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод**» є засвоєння студентами основних теоретичних та прикладних питань у конвенційній сфері щодо захисту прав людини та систематизація теоретико-практичних знань з подальшим застосуванням позицій ЄСПЛ в Україні, визначення природи правових недоліків та знаходження шляхів їх вирішення для майбутнього розвитку доктрини прав людини в Україні.

Тема 1. Загальна характеристика Ради Європи і системи Конвенції.

Конвенція - особливий міжнародний договір про права людини. Конвенція й інші міжнародні договори. Структура Конвенції: первинний текст і протоколи.

Тема 2. Преамбула Конвенції. Зміст ст. 1 і ст. 2 Конвенції.

Зв'язок Конвенції із Загальною декларацією прав людини. Поняття: дієва політична демократія, спільне розуміння прав і свобод людини, спільна спадщина, забезпечення колективного гарантування певних прав.

Зміст статті 1 Конвенції. Поняття "кожного", "юрисдикція Високої Договірної сторони, права і свободи, визначені в розділі I Конвенції. Практика ЄСПЛ. Юрисдикція держави в контексті статті 1 Конвенції. Принципи, встановлені його практикою стосовно презумпції територіальної юрисдикції.

Право на життя (стаття 2). Абсолютний характер права на життя. Протокол №6 (заборона смертної кари, винятки щодо війни і неминучої загрози війни). Пункт 2 статті 3 Конвенції. Протокол №13 (2002 р.) - останній крок до заборони смертної кари без винятків. Доктрина ефективного розслідування (процесуальний аспект статті 2). Позитивні обов'язки держави за статтею 2.

Тема 3. Зміст ст. 3 і ст. 4 Конвенції.

Заборона катування (стаття 3). Поняття катування. Нелюдське або таке, що принижує гідність покарання. Доктрина мінімального ступеня жорстокості. Умови тримання під вартою і стаття 3.

Заборона рабства і примусової праці (стаття 4). Поняття "підневільного стану", "примусової чи обов'язкової праці". Поняття "рабство" і "домашнє рабство". Робота (служба), яка не охоплюється поняттям "примусова чи обов'язкова праця" (п.3 статті 4).

Тема 4. Зміст ст.5 та ст.6 Конвенції.

Право на свободу і особисту недоторканість (стаття 5). Мета статті 5 - захист особи від свавілля. Строки ув'язнення. Випадки, коли особу може бути позбавлено свободи (п.1 статті 5). Права заарештованого (п.2 статті 5). Права заарештованого або затриманого за обґрунтованої підозри у вчиненні кримінального правопорушення (п.3 статті 5).

Право на справедливий суд (стаття 6). Поняття суду. Спроможність вирішити "спір щодо прав та обов'язків цивільного характеру". Критерії Ескелінена щодо державних службовців. Поняття суду. Критерії незалежності і безсторонності суду. Суб'єктивний і об'єктивний тести. Обмеження для преси і публіки до залу засідань. Презумпція невинуватості (п. 2 статті 6). Вплив публічних заяв у ЗМІ щодо "винуватості особи".

Тема 5. Зміст ст.7, ст.8, ст.9, ст. 10 Конвенції.

Принцип "ніякого покарання без закону" (п.1 статті 7). Поняття "кримінальне правопорушення". Поняття закону. Поняття "суворіше покарання". Кримінальні правопорушення відповідно до загальних принципів права, визнаних цивілізованими націями (п.2 статті 7).

Право на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8). Поняття "приватного життя". Поняття "сімейного життя". Право на самовизначення особи в контексті статті 8 Конвенції. Захист від таємного стеження за особою. Поняття житла і кореспонденції.

Свобода думки совісті і релігії (стаття 9). Поняття "релігії", свободи совісті, переконань. Релігійний одяг.

Свобода вираження поглядів (стаття 10). Обсяг свободи вираження поглядів. Обмеження на здійснення свободи вираження поглядів. Свобода самовираження користувачів "Інтернет" і захист репутації.

Тема 6. Зміст ст.11, ст.12, ст.13, ст.14 Конвенції.

Свобода зібрань та об'єднання (стаття 11). Поняття "мирного зібрання". Поняття свободи об'єднання. Свобода зібрань і захист демократії. Завчасне повідомлення про мирне зібрання.

Право на шлюб (стаття 12). Суб'єкти права на шлюб.

Право на ефективний засіб юридичного захисту (стаття 13). Поняття "ефективного засобу правового захисту в національному органі". Зв'язок "ефективності" юридичних засобів захисту і правила їх "вичерпання" згідно статті 35 Конвенції.

Заборона дискримінації (стаття 14). Протокол №12 до Конвенції (заборона дискримінації за будь-якою ознакою).

Тема 7. Протокол № 1 до Конвенції.

Зміст ст.1 Першого протоколу до Конвенції. Захист права власності. Судова практика ЄСПЛ, що стосується захисту права власності.

Ст. 2 Першого протоколу до Конвенції. Право на освіту. Судова практика ЄСПЛ, пов'язана із захистом права власності.

Тема 8. Європейський суд з прав людини. Юрисдикція суду.

Європейський Суд з прав людини. Кількість суддів, посадові критерії, вибори судді ЄСПЛ. Строк повноважень судді ЄСПЛ. Структура ЄСПЛ (палати і Велика палата). Повноваження Великої палати. Юрисдикція ЄСПЛ. Міждержавні справи. Індивідуальні заяви.

Тема 9. Прийнятність індивідуальних заяв.

Суб'єкти подання індивідуальної заяви. Умови прийнятності (стаття 35). Поняття "вичерпання всіх національних засобів правового захисту". Строки подання. Індивідуальні заяви, які не розглядаються ЄСПЛ (п.2 статті 35). Індивідуальні заяви, які оголошуються неприйнятними (п.3 статті 35). Несумісність заяви з положеннями Конвенції. Явна необґрунтованість заяви. Наявність суттєвої шкоди, завданої заявнику.

Тема 10. Структура рішення ЄСПЛ. Обґрунтування.

Умотивованість рішень у справі. Консультативні висновки ЄСПЛ. Аргументи з питань факту у рішеннях ЄСПЛ. Аргументи з питань права.

Тема 11. Пілотні рішення. Рішення ЄСПЛ щодо України.

Поняття пілотного рішення, його характеристики. Основні проблеми, які стосуються України: невиконання пілотних рішень, жорстоке поводження з

особами, які трималися під вартою, законність тримання під вартою.

Тема 12. Взаємодія Європейського суду з прав людини та Суду справедливості Європейського Союзу у сфері захисту прав людини.

Правовий статус Суду справедливості ЄС. Висновок Суду справедливості про відсутність правових підстав для приєднання ЄС до Конвенції. Співвідношення Суду справедливості ЄС та ЄСПЛ з національними судами держав.

* Відповідно до Положення про порядок реалізації здобувачами вищої освіти права на вільний вибір навчальних дисциплін, рекомендований обсяг дисципліни становить 4 кредити ЄКТС, форма контролю – залік.

	Силабус навчальної дисципліни «Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод» Спеціальність: 081 Право Галузь знань: 08 Право	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)	
Статус дисципліни	Навчальна дисципліна вибіркової компоненти з кафедрального каталогу	
Семестр	1 (перший)	
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС/загальна кількість годин	4 кредити / 120 годин	
Мова викладання	Українська	
Що буде вивчатися (предмет навчання)	Основні засади конвенційної системи. Текст Конвенції та протоколи до неї. Судова практика Європейського суду з прав людини, враховуючи позиції класичних рішень у справах. Базові доктрини. Прийнятність індивідуальних заяв. Пілотні рішення. Аргументи з питань фактів і права з аналізу судової практики ЄСПЛ.	
Чому це цікаво/потрібно вивчати (мета)	Курс спрямований на формування і розвиток навичок правової аргументації, отримання теоретичних знань щодо функціонування Ради Європи, взаємозв'язку двох рівнів правопорядків: Ради Європи та Європейського Союзу, набуття практичних навичок написання заяви до ЄСПЛ, оволодіння знаннями щодо діалогу між судовими юрисдикціями: ЄСПЛ та Суду справедливості ЄС.	
Чому можна навчитися (результати навчання)	Уміння аналізувати структуру рішень ЄСПЛ, використовуючи сайт HUDOC, та виводити права людини. Уміння співставляти нормативну та інституційну складові у межах системи Ради Європи та системи Європейського Союзу.	
Як можна користуватися набутими знаннями і вміннями (компетентності)	Знання з цього предмету дозволяють ефективно вирішувати комплексні наукові та практичні проблеми у сфері захисту прав людини, що базуються на наднаціональному стандарті, та вдало інтерпретувати набуті вміння у подібних справах у національній правовій системі, зокрема, написання заяви до ЄСПЛ.	
Навчальна логістика	Зміст дисципліни	Загальна характеристика Ради Європи та системи Конвенції. Преамбула Конвенції. Стаття 1 Конвенції та її тлумачення ЄСПЛ. Зміст ст. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 Конвенції на основі класичних рішень у справах ЄСПЛ. Базові доктрини ЄСПЛ. Методи тлумачення. Тест на пропорційність державного втручання до прав людини. Аргументація у рішеннях ЄСПЛ. Пілотні рішення. Протоколи до

	Конвенції. Взаємодія ЄСПЛ та Суду справедливості ЄС у сфері захисту прав людини.
	Види занять: лекції, семінарські
	Методи навчання: навчальна дискусія; онлайн-навчання
	Форми навчання: Очна
Пререквізити	Знання, отримані у процесі вивчення дисципліни «Права людини», а також загальні та фахові знання, отримані на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти.
Пореквізити	Знання з дисципліни можуть бути використані під час практичної роботи юристом, а також підготовки кваліфікаційної магістерської роботи.
Інформаційне забезпечення з фонду Наукової бібліотеки та Електронного репозитарію ДВНЗ «УжНУ»	Наукова бібліотека УжНУ: Право на освіту очима суддів Європейського Суду з прав людини: колект. моногр. за ред.: А. Ю. Бадида, І. Є. Переша. Ужгород : «АУТДОР-ШАРК», 2024. 140 с. Електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ»: Бадида А.Ю. Позитивні зобов'язання держави в контексті практики Європейського Суду з прав людини. <i>Теорія і практика конституціоналізму: український та зарубіжний досвід</i> : матеріали учасників третьої науково-практичної конференції (Львів, 19 травня 2017 року) Львів. 2017. С. 42-46. Бадида А. Ю. Соціальні права у практиці європейського суду з прав людини. <i>Право України</i>. 2019. №9. С.141-153.
Локація та матеріально-технічне забезпечення	Аудиторія теоретичного навчання, проектор
Семестровий контроль, екзаменаційна методика	Залік, усний
Кафедра	Кафедра теорії та історії держави і права
Факультет	Юридичний факультет
Викладач (і)	Бадида Андріанна Юріївна
	Посада: Доцент кафедри теорії та історії держави і права
	Вчене звання: Доцент
	Науковий ступінь: Кандидат юридичних наук
	Профайл викладача: Телефон: +38 0997322151 Email: andrianabadyda@uzhnu.edu.ua

Оригінальність навчальної дисципліни	Авторський курс, викладання українською мовою
Лінк на дисципліну	https://moodle.uzhnu.edu.ua/course/view.php?id=3194
Робоче місце:	ауд. 39 Юридичний факультет

Завідувач кафедри

Переш І.Є.

Розробник

Бадида А.Ю.